

SMEDT, Emiel J. de (Opwijk 30 oktober 1909 – Brugge 1 oktober 1995).

Volgde humaniora aan het Onze-Lieve-Vrouwcollege te Boom en doctoreerde na studies te Mechelen en Rome in de filosofie en theologie. De Smedt werd achtereenvolgens priester (september 1933), professor en geestelijk leider aan het Sint-Jozefseminarie te Mechelen (september 1935), president van het Grootseminarie van Mechelen met een leeropdracht voor metafysica en katholieke actie

De Brugse bisschop Emiel de Smedt (midden) wijdde op 11 november 1958 de crypte van de nieuwe IJzertoren in. We herkennen (v.l.n.r.): S. de Vriendt, J. Lebeau, E. Clottens, J. Delbroeck, De Smedt, L. van Mierlo, J. Fransen, J. Platteau en E. Clauw. Eerder dat jaar had De Smedt het bij de Vlaams-nationalisten nochtans verkorven toen hij stemmen op de VU als zwaar zondig had bestempeld.

(C. VAN LOUWE)

(1945), hulpbisschop van kardinaal Ernest-Joseph van Roey (mei 1950) en bisschop van Brugge in opvolging van Henri Lamiroy (30 juli 1952).

De Smedt kwam uit een Vlaamsgezinde familie en was in Opwijk lid geweest van de plaatselijke afdeling van het **Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond**. Al snel na zijn aantreden als bisschop werd duidelijk dat hij zich meer begripvol opstelde aangaande de Vlaamse kwestie dan zijn voorganger. In die eerste jaren zocht hij bijvoorbeeld uitdrukkelijk priesters in het zuiden van zijn diocesis op, die daar omwille van hun vermeende Vlaamsgezindheid door zijn voorgangers, **Gustave Waffelaert** en **Lamiroy**, als 'ballingen' waren beland. Hij vatte dit op als een soort boetedoening voor de foute beslissingen van zijn voorgangers.

Aan de hoge verwachtingen die in Vlaamsgezinde hoek aangaande De Smedt bestonden, kwam tijdelijk een einde, toen deze tijdens de door de schoolstrijd gedomineerde kiesstrijd voor de parlementsverkiezingen van 1958 de katholieke problematiek prioritair stelde boven de Vlaamse eisen. De katholieken wilden een heruitgave van een links kabinet onmogelijk maken en daarbij kon iedere stem van betekenis zijn. De **Volksunie** (VU) werd daarom gezien als een partij van scheurmakers die de noodzakelijke eenheid van het katholieke blok schaadde. Het is in dit licht dat men de herderlijke brief van De Smedt van 22 mei 1958 moet situeren. De Smedt verbood de gelovigen op de linkse partijen en de VU te stemmen. Hij schreef "dat stemmen voor de Volksunie in de huidige omstandigheden zwaar zondig is" en "dat het in de huidige omstandigheden een zware gewetensplicht is te stemmen voor de C.V.P." Deze demarche, die hij later in privékring betreurde, zou hem blijven achtervolgen. In sommige flamingantische milieus vergaf men het hem nooit, ook al hadden ze wel waardering voor

het feit dat hij in hetzelfde jaar op 11 november 1958 de crypte in de nieuwe IJzertoren inwijdde en er een pleidooi hield voor verzachting van het **represie**leed. Waardering kreeg hij ook toen hij het ruimoer rond de zogenaamde Franse missen in de kuststreek oploste door op 29 juni 1966 te beslissen dat in zijn bisdom enkel het Nederlands mocht worden gebruikt.

De Smedt speelde echter vooral een belangrijke rol in de splitsing van de Leuvense universiteit. Reeds in de vroege jaren 1960 was hij actief betrokken bij de problematiek van de Leuvense Alma Mater. In 1963 opteerde hij voor een campus in Waals-Brabant als expansieruimte voor de Franstaligen. Dit kon toen nog worden beschouwd als een unitaire en universitaire oplossing van het probleem. Op 13 mei 1966 ondertekende hij samen met de kardinaal en de andere bisschoppen een verklaring, die als "mandement" heel wat stof zou doen opwaaien. In dit document probeerden de bisschoppen de kool én de geit te sparen: een spreiding van kandidaturen, Franstalige én Nederlandstalige, werd in het vooruitzicht gesteld, gekoppeld aan een institutionele, functionele en geografische eenheid van de Alma Mater te Leuven zelf. De inhoud, maar vooral de bevelende toon gaf in Vlaanderen aanleiding tot een golf van binnenkerkelijk antiklerikalisme. In een verklaring te Lourdes in juli 1966 liet De Smedt echter verstaan dat men mogelijk een vergissing had begaan en dit mea culpa was het eerste signaal dat het mandement niet meer kon worden beschouwd als een wet van Meden en Perzen. In elk geval begonnen de bisschoppen aan een elastische terugtocht. Die indruk werd nog versterkt door de benoemingen van E. Leemans tot commissaris-generaal en Pieter de Somer tot prorector. Niet alleen bij deze benoemingen, maar ook in de voorbereiding van het nieuwe Organieke Reglement had De Smedt een belangrijk aandeel.

De passus uit het "mandement", waarin sprake was van de vestiging van kandidaturen van het Franse taalstelsel in het kanton Wavre, deed onmiddellijk lokale aspiraties opwellen. De Waverse deken A. Gits, studiegenoot van De Smedt, wierp zich op als de pleitbezorger voor een campus in Wavre-Nord, aansluitend bij de **taalgrens**. Hij deed dit ongetwijfeld met medeweten en steun van De Smedt, die zich reeds eerder voor een dergelijke lokalisatie had uitgesproken. Vrij snel zou echter de oplossing Wavre-Sud het halen. Na de januarirevolte van 1968 bleek op de bisschoppenvergadering van 28 januari 1968 voor het eerst dat de Vlaamse bisschoppen van mening waren dat het mandement achterhaald was en er een principiële beslissing diende genomen te worden ten gunste van de overheveling. De Waalse bisschoppen konden dit niet aanvaarden. Er werd een nieuwe geheime vergadering gepland op 3 februari 1968, maar op 2 februari 1968 sneed De Smedt onverwachts de kwestie-Leuven aan op de

arrondissementele jaarvergadering van de Boerengilden te Kortrijk. Hij deed er zeer gespierde verklaringen, waaruit bleek dat hij een herroeping wilde van het mandement van 13 mei 1966. Dit "Confiteor" torpedeerde de topvergadering van 3 februari 1968, tot groot ongenoegen van onder meer kardinaal Léon Suenens en de vertegenwoordigers van Leuven-Frans. Enkele dagen later viel de regering-Paul vanden Boeynants over de kwestie. Pas na de historische vergadering van 6 juli 1968, waarop Leuven-Frans het principe van de overheveling accepteerde, kon de vergadering van de bisschoppen op 17 juli 1968 deze beslissing acteren (onderwijs).

De Smedt nam op 75-jarige leeftijd ontslag als bisschop van Brugge (19 december 1984); hij werd opgevolgd door Mgr. Roger Vangheluwe.

LITERATUUR: 'Vrede en verzoening', in *Verslagboek van de XXXIste IJzerbedevaart*, 1958; – K. van Isacker, *Herderlijke brieven over politiek*, 1969; – W. Jonckheere en H. Todts, *Leuven Vlaams. Splitsingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven*, 1979; – M. Cloet, *Het bisdom Brugge (1559-1984). Bisschoppen, priesters, gelovigen*, 1985.

ILLUSTRATIE(s), zie: kerk.

WILLY R. JONCKHEERE